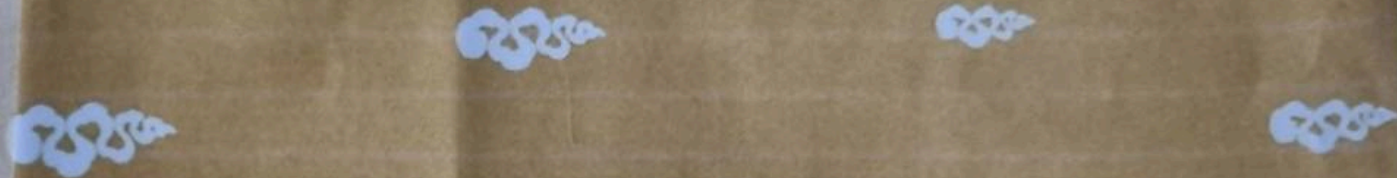

บทสวดพระพุทธรูป

ปุพพะภาคะนะมะการะ

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภาคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส

รับ

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(แปล)

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต, ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า
พระองค์นั้น

อระหะโต, ซึ่งเป็นผู้ไกลจากกิเลส,

สัมมาสัมพุทธัสสะ ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง

สระณะคะมะนะปาฐะ

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง ตีสระณะคะมะนะปาฐัง ภาณามะ เส

รับ

พุทธัง สระณัง คัจฉามิ

ข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ

ธัมมัง สระณัง คัจฉามิ

ข้าพเจ้าถือเอาพระธรรมเป็นสรณะ

สังฆัง สระณัง คัจฉามิ

ข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์เป็นสรณะ

ทุดิยัมปิ พุทธัง สระณัง คัจฉามิ

แม้ครั้งที่สองข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ

ทุดิยัมปิ ธัมมัง สระณัง คัจฉามิ

แม้ครั้งที่สองข้าพเจ้าถือเอาพระธรรมเป็นสรณะ

ทุดิยัมปิ สังฆัง สระณัง คัจฉามิ

แม้ครั้งที่สองข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์เป็นสรณะ

ตะตติยัมปิ พุทธัง สระณัง คัจฉามิ

แม้ครั้งที่สามข้าพเจ้าถือเอาพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ

ตะตติยัมปิ ธัมมัง สระณัง คัจฉามิ

แม้ครั้งที่สามข้าพเจ้าถือเอาพระธรรมเป็นสรณะ

ตะตติยัมปิ สังฆัง สระณัง คัจฉามิ

แม้ครั้งที่สามข้าพเจ้าถือเอาพระสงฆ์เป็นสรณะ

ปัพพะโตปะมะสุตตะคาถา

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง ปัพพะโตปะมะสุตตะคาถาโย ภาณามะ เส.

รับ

ยะถาปิ เสลา วิปูลา นะภัง อาหัจจะ ปัพพะตา, สะมันตา อะนุปะริเยย
ยุง นิปโปเถนตา จะตฺททิสา

ภูเขใหญ่แล้วด้วยศิลาจรดท้องฟ้า, กลิ้งบดสัตว์มาโดยรอบทั้ง
๔ ทิศ แม่น้ำใด

เอวัง ชะรา จะ มัจจุ จะ อะธิวัตตันทิ ปาณินโน

ความแก่และความตายก็ฉนั้นนั้น, ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งหลาย

ขัตติเย พฺร่าหฺมะเณ เวสเส สุทเท จัณทาละ ปุกกุเส

คือพวกกษัตริย์ พวกพราหมณ์ พวกแพศย์ พวกศูทร, พวก
จัณฑาล และคนเทมุลฝอย

นะ กิญฺจิ ปะริวัชเชติ สัพพะเมวาภิมัทตะติ

ไม่ว่าใครๆไว้เลยย่อมย้ายเสียสิ้น

นะ ตตฺถะ หัตถินัง ภูมิ นะ ระถานัง นะ ปัตติยา

ณ ที่นั้นไม่มียุทธภูมิสำหรับพลช้างพลม้า, ไม่มียุทธภูมิสำหรับ
พลรถ, ไม่มียุทธภูมิสำหรับพลราบ

นะ จาปิ มั่นตะยฺหุทธะนะ สักกา เขตฺตุง ณะเนนะ วา

และไม่อาจจะเอาชนะ, แม้ด้วยการรบด้วยมนต์, หรือด้วยทรัพย์

ตัสมา หิ ปันนทิตโต โปโส สัมปัสสัง อตฺถะมัตตะโน

เพราะฉะนั้นแล, บุรุษผู้เป็นบัณฑิตมีปัญญา, เมื่อเล็งเห็น
ประโยชน์ตน

พุทธธัมเม จะ สังฆะ จะ ธีโร สัทธัง นิเวสเสย

พึงตั้งศรัทธาไว้ในพระพุทธเจ้า, ในพระธรรมและในพระสงฆ์

โย ธัมมะจารี กาเยนะ วาจาเย อูทะ เจตเสสา

ผู้ใดมีปกติประพฤติธรรมด้วยกาย, ด้วยวาจาหรือด้วยใจ

อิธะวะ นัง ปะสังสันติ เปจจะ สักเค ปะโมทะติ ฯ

บัณฑิตทั้งหลาย, ย่อมสรรเสริญผู้นั้น ในโลกนี้นั้นเทียว, ผู้นั้นละ
โลกนี้ไป, ย่อมบันเทิงในสวรรค์ ฯ

อะริยะธนะคาถา

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง อะริยะธนะคาถาโย ภาณามะ เส.

รับ

ยัสสะ สัทธา ตะถาคะเต อะจะลา สุปะติภูจฺจिता,
ศรัทธาของผู้ใดเป็นธรรมชาติไม่หวั่นไหว ตั้งมั่นดีแล้วในพระ
ตถาคต

สีลัญจะ ยัสสะ กัลยาณัง อะริยะกัณตัง ปะสังสิตัง
อนึ่ง คีลของผู้ใดตั้งงามเป็นที่ยินดี แห่งพระอริยเจ้า อันบัณฑิต
สรรเสริญแล้ว

สังฆะ ปะสาโท ยัสสัจฉิ อชฺชุกตัญจะ ทัสสะนัง
อนึ่ง ความเลื่อมใสในพระสงฆ์มีแก่ผู้ใด, อนึ่ง ทิฐิของผู้ใดเป็น
ธรรมชาติซื่อตรง

อะทะลิตโทติ ตัง อาหุ อะโมฆันตัสสะ ชีวิตัง
ได้กล่าวผู้นั้นว่าเป็นคนไม่จน, ชีวิตของผู้นั้นไม่เปล่า

ตัสมา สัทธัญจะ สีลัญจะ ปะสาทัง ธัมมะทัสสะนัง, อะนุญญะเชถะ
เมธาวิ สะรัง พุทธานะสาสะนัง
เพราะฉะนั้นผู้ปัญญาเมื่อมาระลึกถึง พระพุทธศาสนาของ
พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ควรประกอบศรัทธาและศีล และความเลื่อมใส
ความเห็นธรรมไว้ให้เนืองๆ ไว้ด้วยประการฉะนี้แล.

วิปัสสนาภูมิปาฐะ

กล่าวนำ

หัตถะ มะยัง วิปัสสนาภูมิปาฐัง ภาณามะเส

รับ

ปัญจักขันธา รุปักขันโธ เวทนากขันโธ สัญญากขันโธ
สังขารักขันโธ วิญญาณักขันโธ.

ทิวาทะสายะตะหานานิ จักขัวยะตะนัง รูปายะตะนัง โสตา-
ยะตะนัง สัททายะตะนัง ฆานายะตะนัง ชิวหายะตะนัง
ระสายะตะนัง กายายะตะนัง โผฏฐัพพะายะตะนัง มะนายะตะนัง
ธัมมายะตะนัง,

อัญญาระสะ ธาตุโย จักขุธาตุ รูปะธาตุ จักขุวิญญาณะธาตุ
โสตะธาตุ สัททะธาตุ โสตะวิญญาณะธาตุ ฆานะธาตุ คันธะธาตุ
ฆานะวิญญาณะธาตุ ชิวหาธาตุ ระสะธาตุ ชิวหาวิญญาณะธาตุ กา
ยะธาตุ โผฏฐัพพะธาตุ กายะวิญญาณะธาตุ มะโนธาตุ ธัมมะธาตุ
มะโนวิญญาณะธาตุ.

พาวิสะติन्हิริยานิ จักขุन्हิริยัง โสติन्हิริยัง ฆานิน्हิริยัง
ชิวหิन्हิริยัง กายิน्हิริยัง มะนิन्हิริยัง อิตถิन्हิริยัง ปุริสิन्हิริยัง
ชีวิติน्हิริยัง สุขิน्हิริยัง ทุกขิน्हิริยัง โสมะนัสสิन्हิริยัง โทมะนัส-
สิन्हิริยัง อุเปกขิน्हิริยัง สัทถิน्हิริยัง วิริยิน्हิริยัง สะติन्हิริยัง
สะมาธิन्हิริยัง ปัญญิน्हิริยัง อะนัญญะตัญญุสสามีติन्हิริยัง อัญญ
न्हิริยัง อัญญาตาวิन्हิริยัง.

จัตตาริ อะริยะสัจจานิ ทุกขัง อะริยะสัจจัง ทุกขะสะมุทะโย
อะริยะสัจจัง ทุกขะนิโรโธ อะริยะสัจจัง ทุกขะนิโรธะคามินิ
ปะฏิปะทา อะริยะสัจจัง.

ชั้นธ ๕ คือรูปชั้นธ เวทนาชั้นธ สัญญาชั้นธ สังขารชั้นธ
วิญญาณชั้นธ

อายตนะ ๑๒ คือ อายตนะ คือ ตา รูป หู เสียง จมูก กลิ่น ลิ้น
 ก้นรส กายสิ่งที่ถูกต้องได้ ใจกับอารมณ์ของใจ

ธาตุ ๑๘ คือ ธาตุคือ ตา รูป วิญญาณทางตา หู เสียง
 วิญญาณทางหู จมูก กลิ่น วิญญาณทางจมูก ลิ้น รส วิญญาณทาง
 ลิ้น กาย สิ่งที่ถูกต้องได้ วิญญาณทางกาย ใจ อารมณ์ของใจ
 วิญญาณทางใจ

อินทรีย์ ๒๒ คือ อินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ความเป็น
 หญิง ความเป็นชาย ชีวิต สุข ทุกข์ โสมนัส โทมนัส อุเบกขา
 สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา อินทรีย์คืออัศยาศัยที่มุ่งบรรลุ
 มรรคผล อินทรีย์ คือการตรัสรู้ สัจจธรรมด้วยมรรค อินทรีย์ของ
 พระอรหันต์ผู้ตรัสรู้สัจจธรรมแล้ว

อริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ ทุกขสมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินี
 ปฏิปทา

ปะฎิจจะสมุปปาตะปาฐะ

กล่าวนำ

หัตถะ มะย้ง ปะฎิจจะสมุปปาตะปาฐัง ภาณามะ เส.

รับ

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา สังขาระปัจจะยา วิญญาณัง
 วิญญาณะปัจจะยา นามะรูปัง นามะรูปะปัจจะยา สะฬายะตะนัง
 สะฬายะตะนะปัจจะยา ผัสโส ผัสสะปัจจะยา เวทนา เวทนาปัจ
 จะยัตถ์หา ตัถ์หาปัจจะยา อุปาทานัง อุปาทานะปัจจะยา ภาโว
 ภาวะปัจจะยา ชาติ ชาติปัจจะยา ชะรามะระณัง โสกะปะริเทวะทุกข
 ะโทมะนัสสุปายาสา สัมภะวันติ เอวะเมตัสสะ เกวะลัสสะ ทุกข์
 ชันธัสสะสมุทะโย โหติ

อะวิชชาเยเตววะ อะเสสะวิราคะนิโรธา สังขาระนิโรโธ
 สังขาระนิโรธา วิญญาณะนิโรโธ วิญญาณะนิโรธา นามะรูปะนิ
 โรโธ นามะรูปะนิโรธา สะฬายะตะนะนิโรโธ สะฬายะตะนะนิโรธา
 ผัสสะนิโรโธ ผัสสะนิโรธา เวทนานิโรโธ เวทนานิโรธา ตัถ์หานิ
 โรโธ ตัถ์หานิโรธา อุปาทานะนิโรโธ อุปาทานะนิโรธา ภาวะนิ
 โรโธ ภาวะนิโรธา ชาตินิโรโธ ชาตินิโรธา ชะรามะระณัง โสกะปะ
 ริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสานิรุชณันติ เอวะเมตัสสะ เกวะลัสสะ
 ทุกข์ชันธัสสะ นิโรโธ โหติ

ปฎิจสมุปบาท สายเกิด คือ เพราะอวิชาเป็นปัจจัยจึงมีสังขาร
 เพราะสังขารเป็นปัจจัยจึงมีวิญญาณ เพราะวิญญาณเป็นปัจจัยจึงมี
 นามรูป เพราะนามรูปเป็นปัจจัยจึงมีอายตนะ๖ เพราะอายตนะ ๖
 เป็นปัจจัยจึงมีผัสสะ เพราะผัสสะเป็นปัจจัยจึงมีเวทนา เพราะเวทนา
 เป็นปัจจัยจึงมีตัถ์หา เพราะตัถ์หาเป็นปัจจัยจึงอุปาทาน เพราะ
 อุปาทานเป็นปัจจัยจึงมีภพ เพราะภพเป็นปัจจัยจึงมีชาติ เพราะชาติ
 เป็นปัจจัยจึงมีชรา มรณะ โสกะ ปรีเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส
 ความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนั้นมีอย่างนี้

ปฏิจุมุบาท สายดับ คือ เพราะอวิชชาดับโดยคลายความ
 กำหนดยินดีโดยไม่เหลือ **สังขารจึงดับ** เพราะสังขารดับ **วิญญาณ**
จึงดับ เพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับ **เพราะนามรูปดับ**อายตนะ ๖
จึงดับ เพราะอายตนะ ๖ **ดับผัสสะจึงดับ** เพราะผัสสะดับ **เวทนาจึง**
ดับ เพราะเวทนาดับ **ตัณหาจึงดับ** เพราะตัณหาดับ **อุปาทานจึงดับ**
เพราะอุปาทานดับภพจึงดับ **เพราะภพดับ**ชาติจึงดับ **เพราะชาติดับ**
ชรา มรณะ โศกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาสจึงดับ ความดับ
 กองทุกข์ทั้งปวงนั้นมีอย่างนี้

ธัมมะนิยามะสูตรตั้ง

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง ธัมมะนิยามะสูตรตั้ง ภาณามะ เส.

รับ

เอวัมเม สุตัง เอกัง สมะยัง ภะคะวา สาวัตถิยัง วิหะระติ เขตตะ
วะเน อณะถะปิณฑิกัสสะ อารามะ. ตัตถะ โข ภะคะวา ภิกขุ อามันเต
สิ ภิกขะโวติ. ภะทันเตติ เต ภิกขุ ภะคะวะโต ปัจจัสโสสุภะ ภะคะวา เอ
ตะทะโวจะ

อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง อะนุปปาทา วา ตะถาคะ
ตานัง จิตฺตา วะ สา ธาตุธัมมัญญิตตะตา ธัมมะนิยามะตา สัพเพ สังขารา
อะนิจจาติ. ตั้ง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชณะติ อะภิสะเมติ อะภิสัมพุชณฺธิ
วา อะภิสะเมตฺวา อัจจิกะติเทเสติ ปัญญะเปติ ปญฺญะเปติ วิหะระติ
วิหะชะติ อุตตานีกะโรติ. สัพเพ สังขารา อะนิจจาติ.

อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง อะนุปปาทา วา ตะถาคะ
ตานังจิตฺตาวะ สา ธาตุ ธัมมัญญิตตะตา ธัมมะนิยามะตา สัพเพ สังขารา
ทุกขาติฯ ตั้ง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชณะติ อะภิสะเมติ อะภิสัมพุชณฺธิ
วา อะภิสะเมตฺวา อัจจิกะติ เทเสติ ปัญญะเปติ ปญฺญะเปติ วิหะระติ
วิหะชะติ อุตตานีกะโรติ สัพเพ สังขารา ทุกขาติ ฯ

อุปปาทา วา ภิกขะเว ตะถาคะตานัง อะนุปปาทา วา ตะถาคะ
ตานัง จิตฺตา วะ สา ธาตุ ธัมมัญญิตตะตา ธัมมะนิยามะตา สัพเพ ธัมมา
อะนัตตาติ ฯ ตั้ง ตะถาคะโต อะภิสัมพุชณะติ อะภิสะเมติ อะภิสัม
พุชณฺธิตฺวา อะภิสะเมตฺวา อัจจิกะติ เทเสติ ปัญญะเปติ ปญฺญะเปติ วิ
หะระติ วิหะชะติ อุตตานีกะโรติ สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติฯ อิทะมะโว
จะ ภะคะวาฯ อัตตะมะนา เต ภิกขุ ภะคะวะโต ภาสีตั้ง อะภินันทุนติ

ข้าพเจ้าได้ฟังมาจากพระผู้มีพระภาคเจ้าตั้งนี้ว่า ในสมัยหนึ่ง
พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่ในพระเชตวันมหาวิหารของท่าน
อนาถปิณฑกเศรษฐี ในเมืองสาวตถิ ฯ ในกาลครั้งนั้นแล พระผู้มีพระ

ภาคเจ้าได้ตรัสเตือนสติภิกษุทั้งหลาย ให้ตั้งใจฟังและพิจารณาตามพระดำรัสของพระองค์, ครั้นเมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลด้วยความเคารพพร้อมที่จะรับฟังแล้ว พระผู้มีพระภาคเข้าจึงได้ตรัสอย่างนี้ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้นของพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย หรือว่าความไม่เกิดขึ้นแห่งพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย ลักแต่ว่าเป็นธาตุที่ตั้งอยู่กำหนดอยู่แล้วตามธรรมดา ว่าเป็นสังขารคือรูปนามที่มีเหตุมาจากธาตุทั้งหลายประชุมกัน โดยมี อวิชชา ตัณหา กรรม ปรุณฺฑแต่งขึ้น ล้วนแต่ไม่เที่ยง มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา ฯ เราตถาคตรู้พร้อมเฉพาะอยู่ ถึงเฉพาะอยู่, ส่วนธาตุนั้น ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว บอกกล่าวแสดงบัญญัติแต่งตั้งแล้ว เปิดเผยจำแนกทำความให้ตื่นขึ้นเป็นที่เข้าใจง่ายว่า สังขารคือรูปนามที่มีเหตุทั้งหลายมาจากธาตุทั้งหลายประชุมกัน โดยมี อวิชชา ตัณหา กรรม ปรุณฺฑแต่งขึ้น ล้วนแต่ไม่เที่ยง มีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แปรปรวนไป แล้วก็ดับไปเป็นธรรมดา ดังนี้ ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้นของพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย หรือว่าความไม่เกิดขึ้นแห่งพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย ลักแต่ว่าเป็นธาตุที่ตั้งอยู่ มีอยู่ กำหนดอยู่แล้วตามธรรมดา ว่าเป็นสังขารคือรูปนามที่มีเหตุมาจากธาตุทั้งหลายประชุมกัน โดยมี อวิชชา ตัณหา กรรม ปรุณฺฑแต่งขึ้น ล้วนแต่เป็นทุกข์เหลือทน ทนต่อการถูกกระทบกระทั่งเบียดเบียนไม่ได้ ฯ เราตถาคตรู้พร้อมเฉพาะอยู่ ถึงพร้อมเฉพาะอยู่, ส่วนธาตุนั้น ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว บอกกล่าวบัญญัติแต่งตั้งแล้ว เปิดเผยจำแนกทำความให้ตื่นเป็นที่เข้าใจง่ายว่า สังขารคือรูปนามที่มีเหตุมาจากธาตุทั้งหลายประชุมกัน โดยมี อวิชชา ตัณหา กรรม ปรุณฺฑแต่งขึ้น ล้วนแต่เป็นทุกข์เหลือทน ทนต่อการถูกกระทบกระทั่งเบียดเบียนไม่ได้ ดังนี้ ฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้นของพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย หรือว่าความไม่เกิดขึ้นแห่งพระตถาคตเจ้าทั้งหลาย ลักแต่ว่าเป็นธาตุที่ตั้งอยู่ มีอยู่ กำหนดอยู่แล้วตามธรรมดา ว่าเป็นธรรม ๒ อย่าง

คือเป็นรูปธรรมที่มีเหตุมาจากธาตุทั้งหลายประชุมกัน โดยมี อวิชา ตัณหา กรรม ปรุณแต่งตั้งขึ้น นี้อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งคือ ธรรมที่ไม่ใช้รูปนาม ไม่มี อวิชา ตัณหา กรรม ปรุณแต่งตั้งขึ้น ทั้งหมดล้วนแต่เป็นอนัตตา มิใช่ตัวตน มิใช่ของเรา ไม่มีอะไรเป็นแก่นสารของเรา ต้องสลายไป ๆ เราตถาคตรู้พร้อมเฉพาะอยู่ ถึงพร้อมเฉพาะอยู่, ส่วนธาตุนั้น ครั้นรู้พร้อมเฉพาะแล้ว ถึงพร้อมเฉพาะแล้ว บอกกล่าว แสดงบัญญัติแต่งตั้งแล้ว เปิดเผยจำแนกทำความเข้าใจดีเป็นที่เข้าใจง่ายว่า ธรรมทั้งหลายคือรูปนามที่มีเหตุมาจากธาตุทั้งหลายประชุมกัน โดยมี อวิชา ตัณหา กรรม ปรุณแต่งตั้งขึ้น นี้อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งเป็นธรรมที่มีใช้รูปนาม ไม่มี อวิชา ตัณหา กรรม ปรุณแต่งตั้งขึ้น ทั้งหมดล้วนแต่เป็นอนัตตา มิใช่ตัวตน มิใช่ของเรา ไม่มีอะไรเป็นแก่นสารของเรา ต้องสลายไป ดังนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระธรรมเทศนานี้จบลงแล้ว ๆ ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นก็มีใจยินดี เพลิดเพลินในพระธรรมเทศนาของพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยประการฉะนี้แล ฯ

ติลักขณาทिकाถา

กล่าวนำ

หัตถะ มะย้ง ติลักขณาทिकाถาโย ภาณามะ เส.

รับ

สัพเพ สังฆารา อะนิจจาติ ยะทา ปัญญาเย ปัสสະติ,
 เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่าสังฆารทั้งหลายไม่เที่ยง,
 อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา,
 เมื่อนั้นย่อมเห็น้อยหน้าในทุกข์, นั้นแหละเป็นทางแห่งพระ
 นิพพานอันเป็นธรรมหมดจด

สัพเพ สังฆารา ทุกชาติ ยะทา ปัญญาเย ปัสสະติ
 เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่าสังฆารทั้งปวงเป็นทุกข์
 อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา
 เมื่อนั้นย่อมเห็น้อยหน้าในทุกข์, นั้นแหละเป็นทางแห่งพระนิพพาน
 อันเป็นธรรมหมดจด

สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ ยะทา ปัญญาเย ปัสสະติ
 เมื่อใดบุคคลเห็นด้วยปัญญาว่าธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา
 อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เอสะ มัคโค วิสุทธิยา
 เมื่อนั้นย่อมเห็น้อยหน้าในทุกข์, นั้นแหละเป็นทางแห่งพระนิพพาน
 อันเป็นธรรมหมดจด

อัปปะกา เต มะนุสเสสุ เย ชะนา ปาระคามิโน
 ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย, ผู้ที่ถึงฝั่งแห่งพระนิพพานมีน้อยนัก

อะถายัง อิตะรา ปะชา ตีระเมวานุธาวะติ

หม่อมบุษย์นอกนั้นย่อมวิงเลาะอยู่ตามฝั่งในนี้เอง

เย จะ โข สัมมะทักขาเต ธัมเม ธัมมานุวัตติโน

ก็ชนเหล่าใดประพฤติสมควรแก่ธรรมในธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้ว

เต ชะนา ปาระเมสสันติ มัจจุเธยยัง สุตตะรัง

ชนเหล่านั้นจักถึงฝั่งแห่งพระนิพพาน, ข้ามพ้นบ่วงแห่งมัจจุที่ข้ามได้
ยากนัก

กัณ्हัง ธัมมัง วิปะหายะ สุกัง ภาเวละ ปัณทิโต

จงเป็นบัณฑิตละธรรมด่ำเสียแล้วเจริญธรรมชาว

โอภา อะโนกะมาคัมมะ วิเวเก ยัตถะ ทูระมัง, ตัตตราภิระติมิจเฉยยะ
หิตวา กามะ อะกิญจะโน

จงมาถึงที่ไม่มีน้ำจากที่มีน้ำ, จงละกามเสีย, เป็นผู้ไม่มีความกังวล,
จงยินดีเฉพาะต่อพระนิพพานอันเป็นที่สงบซึ่งสัตว์ยินดีได้โดยยาก

ปะริโยทะเปยยะ อัตตานัง จิตตัก์เลเสหิ ปัณทิโต

บัณฑิตพึงยังตนให้่องแผ้ว, จากเครื่องเศร้าหมองจิต

เยสัง สัมโพธิยังเคสุ สัมมา จิตตัง สุภาวิตัง

ชนเหล่าใดอบรมจิตดีแล้วโดยชอบ, ในองค์เป็นเหตุให้ตรัสรู้

อาทานะปะภูนิสสัคเค อะนุปาทายะ เย ระตา

ไม่ถือมั่นยินดีแล้วในความสละคืนความถือมั่น

ชีณาสะวา ชุติมันโต เต โลเก ปะรินิพพุตตาทิ

ชนเหล่านั้นเป็นผู้สิ้นอาสวะ, มีความรุ่งเรืองปรินิพพานแล้วในโลกนี้

พุทธะอุทานะคาถา

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง พุทธะอุทานะคาถาโย ภะณามะ เส.

รับ

ยะทา หะเว ปาตุกะวันติ ธัมมา อาตานิโน ฉายะโต พรัหัมมะณัสสะ,

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลาย ปราภฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่

อะถัสสะ กังขา วะปะยันติ สัพพา

เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป

ยะโต ปะชานาติ สะเหตุธัมมัง.

เพราะมารู้แจ้งธรรมพร้อมว่า เกิดแต่เหตุ

ยะทา หะเว ปาตุกะวันติ ธัมมา, อาตานิโน ฉายะโต พรัหัมมะณัสสะ,

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลาย ปราภฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่

อะถัสสะ กังขา วะปะยันติ สัพพา

เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป

ยะโต ชะยัง ปัจจะยานัง อะเวทิต.

เพราะได้รู้ความสิ้นแห่งปัจจัยทั้งหลาย

ยะทา หะเว ปาตุกะวันติ ธัมมา อาตานิโน ฉายะโต พรัหัมมะณัสสะ,

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลาย ปราภฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่

วิธูปะยัง ติญจันตติ มาระเสนัง

เมื่อนั้น พราหมณ์นั้น ย่อมกำจัดมารและเสนาเสียได้

สุโรวะ โอิภาสะยะมันตะลิกขันติ.

ดูจพระอาทิตย์อุทัยกำจัดความมืดและส่องแสงสว่างอยู่ในอากาศ

ฉะนั้น

ภัทเทกะรัตตะคาถา

กล่าวนำ

หันทะ มะยัง ภัทเทกะรัตตะคาถาโย ภาณามะ เส.

รับ

อะตีตัง นานวาคะเมยยะ นัปปะภูกัังเข อะนาคะตัง,
ผู้มีปัญญา ไม่ควรทำสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ให้ตามมาอยู่ในจิต, ไม่ควรมุ่งหวังสิ่งที่ยังไม่มาถึง

ยะทะตีตัมปะหีนันตัง อับปัตตัญจะ อะนาคะตัง.

เพราะว่าสิ่งที่ได้ล่วงไปแล้ว สิ่งนั้นก็ละเสียแล้ว อนึ่ง สิ่งใดที่ยังมาไม่ถึงแล้ว สิ่งนั้นก็ยังไม่ถึง

ปัจจุปปันนัญจะ โย ธัมมัง ตตถะ ตตถะ วิปัสสะติ, อะสังหิรัง อะสังกุป
ปัง ตัง วิทธา มะนุพฺรหะเย.

ก็ผู้ใดมีปัญญาเห็นธรรม ซึ่งเป็นปัจจุบันแจ่มชัดอยู่ในที่นั้นๆ เป็นความเห็นไม่
ง่อนแง่นไม่คลอนแคลน ผู้มีปัญญานั้นได้เห็นธรรม ซึ่งเป็นปัจจุบันแจ่มชัดอัน
ไม่ง่อนแง่นคลอนแคลนนั่นแล้ว ควรเจริญความเห็นนั้นไว้เรื่อยๆ

อัสเซวะ กิจจะมาตูปปัง โภชัญญา มะระณัง สุเว,

ความเพียรเพากิเลส ผู้มีปัญญาควรริบทำลายในวันนี้ทีเดียว ใครพึงรู้ความ
ตายในวันพรุ่งนี้

นะ หิ โน สังคะรันเตนะ มะหาเสเนนะ มัจจุนา.

เพราะว่า ความหวังเหนี่ยวกับด้วยมฤตну ซึ่งมีเสนาใหญ่หนั้นไม่ได้แลย

เอวัง วิหาริมاتاปัง อะโหรัตตะมะตันทิตัง, ตัง เว ภัทเทกะรัต โตติ
สันโต อากิกขะเต มุนีติ.

นักปราชญ์ผู้สงบระงับ ย่อมกล่าวผู้มีปัญญา ซึ่งมีธรรมเป็นเครื่องอยู่ มีความ
เพียรเพากิเลสให้เร่าร้อน ไม่เกียจคร้านทั้งวันและคืน อย่างนี้ ผู้นั้นแหละว่ามี
ราตรีเดียวเจริญ ด้วยประการฉะนี้แล

มาติกา

(ธัมมะสังคินีมาติกาปาฐะ)

กุสะลา ธัมมา อะกุสะลา ธัมมา อภัยากะตา ธัมมา.

ธรรมที่เป็นกุศล ธรรมที่เป็นอกุศล ธรรมไม่เป็นทั้งกุศลและอกุศล

สุชาเย เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา ทุกชาเย เวทะนายะ

สัมปะยุตตา ธัมมา อะทุกขะมะสุชาเย เวทะนายะ สัมปะยุตตา ธัมมา.

ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกเป็นสุข ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึก เป็นทุกข์ ธรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์

วิปากา ธัมมา วิปากะธัมมะ ธัมมา เนวะวิปากะนะวิปากะ ธัมมะ ธัมมา.

ธรรมที่เป็นผล ธรรมที่เป็นเหตุแห่งผล ธรรมที่ทั้งไม่เป็นผลและไม่เป็นเหตุแห่งผล

อุปาทิน นุปาทานิยา ธัมมา อะนุปาทินนุปาทานิยา ธัมมา อะนุปาทิน นานุปาทานิยาธัมมา.

ธรรมที่ถูกยึดมั่น และเป็นที่ยึดมั่น ธรรมที่ไม่ถูกยึดมั่น แต่เป็นที่ยึดมั่น ธรรมที่ทั้งไม่ถูกยึดมั่นและไม่เป็นที่ยึดมั่น

สังกิลิฐฐะสังกิลิสสิกา ธัมมา อะสังกิลิฐฐะสังกิลิสสิกา ธัมมา

อะสังกิลิฐฐาสังกิลิสสิกา ธัมมา.

ธรรมที่เศร้าหมองและเป็นที่ยึดมั่นแห่งความเศร้าหมองได้

ธรรมที่ไม่เศร้าหมองแต่เป็นที่ยึดมั่นแห่งความเศร้าหมองได้

ธรรมที่ทั้งไม่เศร้าหมองและไม่เป็นที่ยึดมั่นแห่งความเศร้าหมองได้

สะวัตักกะสะวิจารณ์า ธัมมา อะวัตักกะวิจารณ์ัตตา ธัมมา

อะวิตักกาวิจारा ธัมมา.

ธรรมที่มีวิตก คือความตรึกและมีวิจารณ์ คือความตรอง
ธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกมีแต่วิจารณ์ ก็มี ธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารณ์

ปีติสะหะคะตา ธัมมา สุขะสะหะคะตา ธัมมา

อุเปกขาสะหะคะตา ธัมมา.

ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความเอิบอímใจ ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความสุข ธรรมที่เป็นไปพร้อมกับความวางเฉย

ทัสสะเนนะปะหาตัพพา ธัมมา ภาวะนายะ ปะหาตัพพา

ธัมมา เนวะ ทัสสะเนนะ นะ ภาวะนายะปะหาตัพพา ธัมมา.

ธรรมที่ฟังละด้วยทัศนะ ธรรมที่ฟังละด้วยภาวนา
ธรรมที่ละไม่ได้ทั้งด้วยทัศนะ และด้วยภาวนา

ทัสสะเนนะ ปะหาตัพพะเหตุกา ธัมมา ภาวะนายะ ปะหาตัพพะเหตุกา

ธัมมา เนวะ ทัสสะเนนะ นะ ภาวะนายะ ปะหาตัพพะ เหตุกา ธัมมา.

ธรรมมีสาเหตุที่ฟังละด้วยทัศนะ ธรรมมีสาเหตุที่ฟังละด้วยภาวนา
ธรรมมีสาเหตุที่ละมิได้ด้วยทัศนะและมิได้ด้วยภาวนา

อาจะยะคามิโน ธัมมา อะปะจะยะคามิโน ธัมมา

เนวาจะยะคามิโน นาปะจะยะคามิโน ธัมมา.

ธรรมที่นำไปสู่การสั่งสม ธรรมที่นำไปสู่ความปราศจากการสั่งสม
ธรรมที่ไม่นำไปทั้งสู่การสั่งสมกิเลส และสู่ความปราศจากการสั่งสม
กิเลส

เสกขา ธัมมา อะเสกขา ธัมมา เนวะเสกขา นาเสกขา ธัมมา.

ธรรมที่เป็นของอริยบุคคลผู้ยัง ต้องศึกษาอยู่
ธรรมที่เป็นของผู้บรรลุอรหัตผล ซึ่งไม่ต้องศึกษาแล้ว
ธรรมที่ไม่เป็นทั้งของผู้ยังต้องศึกษาและผู้ไม่ต้องศึกษา

ปะริตตา ธัมมา มะหัคคะตา ธัมมา อัปปะมาณา ธัมมา.

ธรรมที่ยังเล็กน้อย ธรรมที่ถึงภาวะใหญ่แล้ว ธรรมที่ประมาณมิได้

ประริตตารัมมะณา ธัมมา มะหัคคะตารัมมะณา ธัมมา
อัมปะปะมาณารัมมะณา ธัมมา.

ธรรมที่มีสภาวะที่ยังเล็กน้อยเป็นอารมณ์ ธรรมที่มีสภาวะที่ถึงภาวะ
ใหญ่แล้วเป็นอารมณ์ ธรรมที่มีสภาวะอันประมาณมิได้เป็นอารมณ์

ทีณา ธัมมา มัชฌิมา ธัมมา ปะณีตา ธัมมา.

ธรรมอย่างทราวม ธรรมอย่างกลาง ธรรมอย่างประณีต

มิจฉัตตะนิยะตา ธัมมา สัมมัตตะนิยะตา ธัมมา อะนิยะตา ธัมมา.

ธรรมที่แน่นอน ฝ่ายผิด ธรรมที่แน่นอนฝ่ายถูก ธรรมที่ไม่แน่นอน

มัคคารัมมะณา ธัมมา มัคคะเหตุกา ธัมมา มัคคาธิปะติโน ธัมมา.

ธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์ ธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุ ธรรมที่มีมรรค
เป็นประธาน

อุปปันนา ธัมมา อะนุปปันนา ธัมมา อุปปาติโน ธัมมา.

ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ธรรมที่จักเกิดขึ้น

อะตีตา ธัมมา อะนาคะตา ธัมมา ปัจจุปปันนา ธัมมา.

ธรรมที่เป็นอดีต ธรรมที่เป็นอนาคต ธรรมที่เป็นปัจจุบัน

อะตีตา รัมมะณา ธัมมา อะนาคะตารัมมะณา ธัมมา

ปัจจุปปันนารัมมะณา ธัมมา.

ธรรมที่มีอดีตเป็นอารมณ์ ธรรมที่มีอนาคตเป็นอารมณ์
ธรรมที่มีปัจจุบันเป็นอารมณ์

อัมมัตตา ธัมมา พะหิทธา ธัมมา อัมมัตตะพะหิทธา ธัมมา.

ธรรมภายใน ธรรมภายนอก ธรรมทั้งภายในและภายนอก

อัมมัตตา รัมมะณา ธัมมา พะหิทธา รัมมะณา ธัมมา

อัมมัตตะพะหิทธา รัมมะณา ธัมมา.

ธรรมที่มีสภาวะภายในเป็นอารมณ์ ธรรมที่มีสภาวะภายนอกเป็น
อารมณ์ ธรรมที่มีสภาวะทั้งภายในและภายนอกเป็นอารมณ์

**สนิทัสสะนะสัปปะภูมา ธัมมา อะนิทัสสะนะสัปปะภูมา ธัมมา
อะนิทัสสะนาป ปะภูมา ธัมมา.**

ธรรมที่เห็นได้และกระทบได้ ธรรมที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้
ธรรมทั้งที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้.

พระมหาปัญญา

เหตุปัจจัย, อารมมณปัจจัย, อธิปัตติปัจจัย, อนนุตตรปัจจัย, สม
 นนุตตรปัจจัย, สหชาติปัจจัย, อณฺณมณฺณปัจจัย, นิสุตยปัจจัย, อุ
 ปนิสุตยปัจจัย, ปุเรชาติปัจจัย, ปจฺจชาติปัจจัย, อาเสวนปัจจัย,
 กมฺมปัจจัย, วิปากปัจจัย, อาหารปัจจัย, อินฺทฺริยปัจจัย, ฌานปัจจัย
 โย, มคฺคปัจจัย, สมฺปยุตฺตปัจจัย, วิปฺปยุตฺตปัจจัย, อตฺถิปัจจัย,
 นตฺถิปัจจัย, วิคตปัจจัย, อวิคตปัจจัย.

ธรรมที่มีเหตุหกเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีอารมณ์หกเป็นปัจจัย,
 ธรรมที่มีอธิบดีสองประเภทเป็น ปัจจัย, ธรรมะที่มีนามขั้นที่ดับไป
 อย่างหาระหว่างขั้นมิได้เป็นปัจจัย. ธรรมะที่มีนามขั้นที่ดับไปอย่าง
 หาระหว่างขั้นมิได้โดยลำดับเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีธรรมเป็นที่อาศัย
 สองประเภทเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีธรรมอาศัยกันอย่างมีกำลังแรง
 สามประเภทเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีรูปธรรมที่เกิดก่อนสองประเภทเป็น
 ปัจจัย, ธรรมะที่มีนามขั้นซึ่งเกิด ในภายหลังเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีอา
 เสวนชวณะเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีเจตนากรรมสองประเภทเป็นปัจจัย,
 ธรรมะที่มีมรรถเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีวิปากเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีฌาน
 เป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีธรรมเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีนามขั้นสมฺปยุตฺกัณ
 เป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีนามรูปเป็นวิปฺปยุตฺกัณเป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีรูป
 นามที่กำลังมีอยู่เป็นปัจจัย, ธรรมะที่มีนามขั้นที่ไม่มีแล้วเป็นปัจจัย,
 ธรรมะที่มีนามขั้นที่ดับไปแล้วเป็นปัจจัย, และธรรมะที่มีนามรูปที่ยัง
 ไม่ดับไปเป็นปัจจัย

บังสกุลตาย

อะนิจจา วัตะสะ สังขารา, อุปปาทวะยะยะธัมมิโม,

สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มีความเกิดขึ้นและความเสื่อมไป
เป็นธรรมดา

อุปปีชชิตวา นิรุชฌันติ, เตสัง วูปะสะโม สุโข.

เกิดแล้วย่อมดับไป ความเข้าไปสงบแห่งสังขารเหล่านั้นได้
ย่อมนำมาซึ่งความสุข

สัพเพ สัตตา มะรันติ จะ, มะริงสุ จะ มะริสสะเร,

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงที่กำลังตายอยู่เดี๋ยวนี้ ที่ตายไปแล้วก็ดี ที่
จักตายต่อไปก็ดี

ตะเถวาหัง มะริสสามิ, นัตถิ เม เอตถะ สังสะโย.

ตัวของเราก็จักตายอย่างนั้นเหมือนกันนั่นแล ความสงสัยใน
เรื่องตายนี้ ไม่มีแก่เราเลย

บังสกุลเป็น

อะจิรัง วัตะยัง กาโย ปะฐะวัง อะธิเสสสะติ

ร่างกายนี้คงไม่นานหนอ จักนอนทับซึ่งแผ่นดิน

ฉุทโท อะเปตะวิญญาโณ นิรัตถังวะ กะลิงคะรัง

เมื่อมีวิญญาณไปปราศอันบุคคลทิ้งเสียแล้ว เป็นราวกะท่อนไม้
ท่อนฟืน หาประโยชน์มิได้ ดังนี้แล